

2

AUGUSTUS 2006
NIEUWSBRIEF
IDIOOM ARCHITECTEN

BUREAU IDIOOM ARCHITECTEN ZET EEN KLEURRIJK STEMPEL

Journalist Rink Drost

HET KIJKEN VAN DE ARCHITECT Niet alleen de woningen in dit stukje Lelystad zijn grondig aangepakt. Tegelijk is ook naar de openbare inrichting van de wijken gekeken. Architectuur en stedenbouwkunde gingen van meet af aan hand in hand. En dat was de architect Herman Kreijkes, de belichaming van het Deventer bureau Idioom Architecten, uit het hart gegrepen. Heel nadrukkelijk is zijn stempel dan ook terug te vinden op de beide Lelystadse wijken Wold.

De 'beide' wijken? Ja en nee. Qua type zijn de woningen in Wold A en Wold B gelijk. Wold A wordt van Wold B gescheiden door een brede laan, een echte verkeersader. Met die laan als grens kun je Wold B zien als een brede schil om Wold A. Door de huizen aan deze laan een afwijkende kleur te geven is de grensfunctie zichtbaar gemaakt. Met kleurgebruik als belangrijk gereedschap schiep Kreijkes een duidelijk verschil tussen de beide Wold-wijken.

DE HOEK OM In Wold A is, wat de bebouwing betreft, door alle partijen gekeken naar de straathoeken. Hoe paradoxaal ook, Herman Kreijkes kwam met de oplossing: juist de kwalitatief beste panden werden hier gesloopt. Die ingreep maakte het mogelijk de kwaliteit van de overige woningen en daarmee het woongenot van de straten en pleintjes op een hoger niveau te brengen. De negatief ervaren rugwoningen, met aan de voorzijde een terras, kregen hierdoor een achtertuin. Door de aanvullende nieuwbouw op de hoeken werd er telkens niet alleen een bijzondere woning toegevoegd, maar werden door de wijk heen bijzondere stedenbouwkundige hoekoplossingen verkregen. Daardoor ontstonden nieuwe herkenningpunten in deze wijk.

INDIVIDU EN KLEUR Ligt in Wold A het accent op de hoeken en de kleuren van de gehele woonblokken, in Wold B is het kleurgebruik onderdeel van de totale opzet. "De kleur, anders dan de materiaaleigen kleur, is hier geïntegreerd in de wijkbeleving," licht Kreijkes toe. "Een gelijk kleurgebruik als in Wold A zou van A en B weer één totale wijk maken. Ik wilde juist differentiatie: onderscheid in de uitstraling van de bestaande woningtypen. In Wold B is het kleurenpalet gericht op de individuele woningen. Elke woning heeft haar eigen kleur, al ligt die telkens wel dicht bij die van de naastliggende huizen. Door verschillende thema's te 92 benoemen heeft elk thema een aparte kleur. Er zijn hoofdkleuren voor de genoemde scheidende laan, de woningen die aan het park grenzen, de dwarse routes en de binnenstraten. Die thema's gelden niet alleen voor mijn eigen ontwerpproces, maar ook voor het totale proces, zoals dat tot stand is gekomen in het overleg met de gemeente, de stedenbouwkundigen en – heel belangrijk – de bewoners zelf."

Wat doe je met een volkswijk, gebouwd in de jaren tachtig, waarin de woningen niet meer aan de eisen van de tijd voldoen en waarin de bewoners zich niet (meer) 'thuis' voelen? In veel gemeenten is de aanpak rigoureuus geweest: sloop gevolgd door nieuwbouw. Natuurlijk zag de wijk er na die ingreep meestal appetijtelijk uit. Echter, de oorspronkelijke bewoners vond je er zelden in terug.

Lelystad, uiteraard vanaf de eerste heipaal naoorlogs, heeft het met de in de versukkeling geraakte volkswijk Wold de afgelopen jaren evenzeer rigoureuus aangepakt, maar wel heel anders. Veruit de meeste woningen zijn blijven staan. Ze ondergingen een ingrijpende renovatie volgens een strakke planning. Daarbij konden de bewoners min of meer gewoon in hun huis blijven wonen. Slechts één dag, toen het toilet werd vervangen, maakten ze gebruik van het toilet in een wisselwoning. Na twee jaren voorbereiding en twee jaren van uitvoering bleek het woonplezier van de bewoners terug te zijn. Veel bewoners bleven. Een aantal van hen maakte na de renovatie gebruik van de gelegenheid hun woning te kopen. De wijk bleek ook aantrekkelijk voor nieuwe kopers.

MENS EN OPENBARE RUIMTE Schoon metselwerk kom je in dit gedeelte van Lelystad slechts in beperkte mate tegen. De gevels van de woningen zijn in kleur geschilderd of voorzien van een gekleurde stuc laag, die het mogelijk maakt de huizen en daarmee de straten telkens een eigen kleur te geven. Ook nu, na enkele jaren, blijken de bewoners er gelukkig mee te zijn. Nog niemand heeft er naar eigen inzicht een andere kleur overheen geschilderd, ook al is geprobeerd het kleurgebruik contractueel vast te leggen. Opvallend is dat veel bewoners juist aan de straatkant hun buitenleven gestalte geven. We zien hier een opvallende afwijking van de gedachte opzet naar het Amsterdamse model (de straat direct langs de voorgevel). Dankzij hun inspraak hebben de bewoners nu een klein voortuintje, waar je ze zithoekjes en piepkleine plantenperkjes ziet inrichten. Ook is er zichtbaar sprake van een sociaal leven in de wijk.

IDIOOM ARCHITECTEN: WIE, WAT EN HOE?

Herman Kreijkes, geboren in 1963, studeerde in 1996 af aan de Academie van Bouwkunst in Arnhem. In mei 2002 begon hij zijn eigen bureau, dat hij de naam Idioom Architecten meegaf. Idioom staat in de eerste plaats voor 'het taaleigen', maar Kreijkes keek meer naar de figuurlijke betekenis: 'bijzondere, karakteristieke manier van vormgeving of formulering'.

Die uitleg van zijn bureaunaam past precies bij Kreijkes' denk- en handelwijze als architect. Met de herstructurering van de Lelystadse wijken Wold A en Wold B als voorbeeld zegt hij: "Mijn opdracht is niet alleen naar de gebouwen te kijken, maar ook de gehele structuur onder de loep te nemen. Dat is niet alleen architectuur, maar ook een vorm van stedenbouwkunde. Het heeft te maken met de kwaliteit van een woongebied. Ik kijk dan of ik vanuit de bestaande structuur op een subtiele manier iets toe kan voegen, waardoor er interessante hoeken of andere aspecten ontstaan. Het toevoegen bestond in Wold A onder meer uit het slopen van kwalitatief goede hoeken, waardoor er stedenbouwkundig iets moois van gemaakt kon worden."

Daarmee is voor Kreijkes de kous niet af. Integendeel: "We hebben hier te maken met een wijk die verpauperd was. Voor mij als architect gaat het dan niet alleen om vormen en kleuren, maar vooral ook om de mensen en hun woonplezier. Hier ligt trouwens ook een taak voor instanties als de gemeente en de woningbouwvereniging: wat voor mensen laat je erin? Uiteindelijk bepaalt de locatie, de wijk, wat er kan. Mijn rol als architect is mensen de enthousiasmeren. Als architect zie ik meteen de potentie van zo'n wijk. De mensen willen graag in 'hun' wijk blijven wonen. Ze maken zich veelal meer druk om hoe anderen ermee omgaan dan om hun eigen woonplezier. De sociale netwerken zijn sterk. Dat wordt vaak onderschat door alle partijen."

Kreijkes onderstreept hier eigenlijk zijn drie architectonische ontwerpthema's die, net als de naam van zijn bureau, enige toelichting verdienen. Hij vertelt over **Genius Loci**, **Carceri** en **Werkelijkheid is datgene wat werkt**. De inspiratie vond hij al tijdens zijn studie bij de Italiaanse architect en beeldend kunstenaar Piranesi. Die maakte veel etsen waarin hij een droomwereld als werkelijkheid uitbeeldde. Daarin vind je combinaties van bouwstijlen die eigenlijk onmogelijk zijn. In de verte doen Piranesi's werken wat denken aan het oeuvre van de Nederlandse kunstenaar Maurits Escher.

Bij **Genius Loci** mogen we denken aan 'de geest van de plek'. Dat wil zeggen dat elke plek waarop iets moet worden gebouwd in sterke mate medebepalend is voor hoe dat bouwwerk er uit gaat zien. Wat op de ene plaats verrijst, kan niet zomaar ongewijzigd op een andere plek worden neergezet.

Carceri is de Latijnse benaming voor 'kerkers'. Kreijkes kan een heel college geven over wat hij ermee bedoelt, en komt uit bij zijn mening dat verstarde denkpatronen en fatalistische standpunten als 'zo hoort het nu eenmaal' best doorbroken mogen worden of op zijn minst kritisch tegen het licht mogen worden gehouden.

Met het laatste thema, **werkelijkheid is dat wat werkt** staat Kreijkes helemaal met beide benen op de grond. Uiteindelijk is wat hij ontwerpt bedoeld voor de gebruiker of de bewoner. De laatste zal het in veel gevallen een zorg zijn welke hoogdravende gedachten de architect mogen hebben bezield. Belangrijk is dat de opdrachtgevers, gebruikers en bewoners gelukkig zijn met het eindresultaat. Natuurlijk moet ook de architect zich er met tevredenheid in terug kunnen vinden. In Lelystad is dat zeker gelukt. Kreijkes: "Als ik door de wijk Wold loop en zie wat daar gerealiseerd is, ben ik trots op het resultaat."

ARCHITECTUUR ALS PLEINDECOR

Het stempel dat de projectarchitect Herman Kreijkes op de wijk Wold heeft gezet is onmiskenbaar. Zijn kleurenkeuzes stralen niet alleen vanaf de huizen en woningblokken, maar zelfs vanaf het wegdek. Vooral in het gedeelte Wold B heeft de bestrating van wegen en paden functiegebonden kleuren gekregen. Rijbanen in de bredere straten zijn donkergrijs. Gebieden voor en tussen de huizen zijn geel. Parkeerplaatsen zijn hier zwart gemarkeerd. Kreijkes: "Daarmee wordt in feite aangegeven dat de auto's hier gast zijn. Het gebied is van de voetgangers. Zo komt niet alleen de architectuur maar ook de openbare inrichting tot uitdrukking in het thema 'de binnenstraat'!"

Kreijkes' stempel op de wijk betreft in eerste instantie de wijkstructuren en geringe tot verregaande ingrepen in het uiterlijk van de bebouwing. Hier en daar is een pand op wat hij 'een interessante hoek' noemt op zijn tekentafel ontstaan.

Een opvallende uitzondering is de brede verbinding tussen de scheidingslaan midden door Wold en de meer westelijk gelegen bebouwing van Lelystad. De werktitel voor deze pleinachtige verbinding is 'De Brink', maar een straatnaambordje met die naam zal er waarschijnlijk nooit komen.

De doorbraak die in eerste instantie een letterlijke doorbraak was door in twee woningblokken de middelste drie woningen te slopen is uitgegroeid tot een nieuw hart voor de wijk. Hiervoor zijn twee woningblokken gesloopt. De doorbraak krijgt de vorm van wat Kreijkes noemt 'een versteend plein', met daarin 's winters groen blijvende bomen. Aan weerszijden van het plein komen nu, als decorwand, in totaal achttien woningen. Die zijn geheel ontworpen door Herman Kreijkes. Het uiterlijk is opvallend door zijn ingetogenheid en door het besef dat het plein de kwaliteit van de woonomgeving zal bepalen. Kreijkes doorbreekt conventies, onder meer door één groot raam langs twee woonlagen te plaatsen om een direct visuele relatie te geven tussen wat zich achter het decor en de openbare ruimte afspeelt.

Dat heeft hij trouwens hier en daar in de rest van de wijk ook al gedaan. De huizen aan 'de Brink' zijn koopwoningen, toch een beetje gedurfd in een volkswijk met overwegend huurwoningen. Kennelijk wordt de herstructurering van die wijk ook door buitenstaanders gewaardeerd, want voor een aantal woningen in het pleindecor hebben zich al in een vroeg stadium kopers gemeld.

ARCHITECTUUR REISJE

Wie een goed idee wil krijgen van wat er in de Lelystadse wijken Wold is gebeurd, zou eigenlijk een reisje naar de hoofdstad van de provincie Flevoland moeten maken.

Ter voorbereiding of eventueel ter vervanging van het reisje loont een virtuele wandeling door de wijken Wold A en B op de internetsite van Herman Kreijkes de moeite:

WWW.IDIOOMARCHITECTEN.NL

De bezoeker krijgt niet alleen een idee van hoe het is geworden, maar ook van hoe het was voordat de herstructurering ter hand werd genomen. En natuurlijk is Kreijkes altijd bereid tot een gesprek met geïnteresseerden.

Neem contact op voor een afspraak:
Idioom Architecten / Herman Kreijkes
Diepensveenseweg 34a 7413 AR Deventer
tel. 0570 - 605285

COLOFON

Deze nieuwsbrief is een uitgave van Idioom Architecten te Deventer. Wilt u deze nieuwsbrief ontvangen meldt u zich dan aan op de website www.idioomarchitecten.nl

tekst Rink Drost, Bathem

fotografie CAPAZ / Miranda Koopman, Utrecht

ontwerp DEBOKOFHETLOKET / Eva Blaak, Zwolle